

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

RUTA DEL TER

Etapa 3: CAMPRODON – SANT PAU DE SEGÚRIES **PONT DE PERELLA – COLÒNIA LLAUDET**

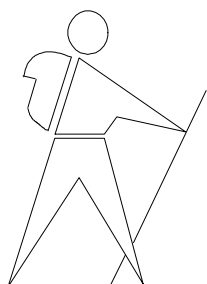
9 de març de 2014

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú.	6 h 30 min
Camprodon. Esmorzar.	9 h
Inici de l'etapa.	9 h 30 min
Trencall del Remei. Reagrupament.	10 h 25 min
	10 h 35 min
Aqüeducte. Breu parada.	11 h
	11 h 05 min
Sant Pau de Segúries. Reagrupament.	11 h 25 min
	11 h 35 min
Pont de Perella. Reagrupament.	12 h 30 min
	12 h 40 min
Colònia Llaudet. Final de l'etapa.	13 h 30 min
Sortida cap a Sant Joan de les Abadesses.	13 h 40 min
Sant Joan de les Abadesses. Dinar.	13 h 50 min
Sortida cap a Vilanova.	17 h
Vilanova i la Geltrú.	19 h 15 min

Notes.-

- ** Esmorzarem a Camprodon, al bar Els Castanyers. Dinarem a Sant Joan de les Abadesses; hi ha restaurants.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre **pot modificar aquesta previsió** d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (Condicions meteorològiques, retards o avançaments imprevistos, etc).
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i **mantingueu sempre contacte visual** amb els que us segueixen; si cal espereu-vos. Intenteu seguir els horaris previstos, és a dir, no correu ni aneu massa lents! (**Penseu que aneu en grup**).
- ** **Atenció:** Per a qualsevol comunicació amb la Secció el dissabte abans de l'excursió o el mateix diumenge (mitja hora abans de la sortida) **utilitzeu només** el telèfon 687 04 39 76 (Agustí Poch).
- ** Els vocals coordinadors d'aquesta sortida són Pere Fernández i Agustí Poch. En tot moment cal respectar les seves indicacions.

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

RUTA DEL TER

Etapa 3: CAMPRODON – SANT PAU DE SEGÚRIES **PONT DE PERELLA – COLÒNIA LLAUDET**

9 de març de 2014

DESCRIPCIÓ DE L'ETAPA

Poc després de sortir de Camprodon podrem veure, a l'altra banda del riu, la Colònia Estabanell. Més endavant trobarem un canal que seguirem fins gairebé arribar a Sant Pau de Segúries i del qual cal destacar un impressionant aqüeducte que veurem en passar per l'explotació de "Les pedres que fan llum".

Més enllà de Sant Pau de Segúries vorejarem el Puigsacreu i passarem a la riba dreta del Ter per l'imponent pont de Perella als peus del turó on hi ha l'ermita de Santa Magdalena de Perella. Poc després trobarem el canal del Reixac que ens portarà fins a la Central Hidroelèctrica de Sant Joan de les Abadesses.

Arribats al pont del Reixac tornarem a travessar el riu per accedir a la Colònia Llaudet on finalitzarem l'etapa.

Durant gairebé tot el recorregut d'aquesta etapa, fins arribar al pont del Reixac, anirem trobant marques de GR, de PR, del Camí de Sant Jaume i algunes de la Ruta del Ter. A partir del pont del Reixac no en veurem cap.

Horari		Distància (km)
Parcial	Total	
0:00	0:00	0,000

Comencem l'etapa d'avui a la cruïlla del Passeig de la Muralla amb el Camí del Camp de la Vila de Camprodon, enfront del bar Els Castanyers (938 m). Hem d'anar pel Camí del Camp de la Vila en direcció a l'estació d'autobusos i girar cap a l'esquerra per tal de travessar el túnel de vianants que passa per sota de la carretera C-38 que puja vers Molló i Prats de Molló.

A l'altra banda del túnel ens trobem en el Parc Mare de la Font; anem vers la font Mare de la Font que tenim davant i en arribar-hi hem de girar cap a la dreta seguint un senderol una mica desdibuixat que voreja el parc. Passem a frec de l'estany circular que ens queda a la dreta.

0:04 0:04 0,340

En arribar al final del parc el sender segueix pel costat d'unes naus industrials pel Camí del Mur.

0:02 0:06 0,450

Desemboquem en el carrer de Pla de Sant Ramon i el seguim en la direcció que portàvem; a la dreta tenim naus industrials.

Quan el carrer asfaltat gira cap a la dreta hem de deixar-lo i continuar pel camí que segueix en la direcció que portàvem.

Ens apropem a la carretera C-38. Una mica abans d'arribar-hi passarem a frec de tres búnquers de la Línia P (*Organización defensiva del Pirineo*) que deixem a l'esquerra.

0:05 0:11 0,800

Arribem a la carretera C38; l'hem de seguir cap a l'esquerra pel voral. **COMPTE amb els cotxes.**

0:02 0:13 0,920

Sortim de la carretera anant cap a l'esquerra; deixem un camí que puja cap a l'esquerra i continuem per un carrer paral·lel a la carretera. A l'altra banda de la carretera hi ha una gasolinera.

A l'esquerra tenim una zona habilitada per a construir-hi naus industrials.

0:04 0:17 1,240

En acabar la zona urbanitzada passem per un tram de l'antic traçat de la carretera; la nova la tenim uns metres més a la dreta. Hem de seguir cap a l'esquerra per un camí cimentat.

0:02 0:19 1,410

A l'esquerra deixem l'accés a l'Estació Depuradora d'aigües residuals de Camprodon que queda a un nivell una mica més elevat. A tocar, a la dreta, hi tenim el Ter.

0:04 0:23 1,720

Per l'esquerra se'ns uneix un camí i tot seguit travessem el torrent de l'Àngel. A l'altra banda del riu podem veure-hi la gran nau de la fàbrica de galetes Birba.

0:04 0:27 2,000

Passem a frec de la Casanova que queda a l'esquerra del camí (909 m). Sobre el riu hi ha un antic pont penjant que comunica amb la Colònia Estabanell que podem veure a l'altra banda de riu.

Més endavant, en el terreny elevat de l'esquerra, hi podrem veure les instal·lacions d'una hípica.

0:06 0:33 2,420

Deixem a l'esquerra el doble accés al terreny de la hípica. Voregem un mur construït amb grans blocs de pedra.

0:03 0:36 2,640

A l'esquerra tenim un plafó informatiu i comença el recinte del càmping Vall de Camprodon. Deixem a la dreta el pont d'accés al càmping i la zona d'aparcament.

0:03 0:39 2,840

A l'esquerra queda l'entrada al càmping i més endavant, a la dreta, podem veure-hi la piscina.

0:03 0:42 3,090

Deixem a l'esquerra dos camins (el primer d'ells ve del càmping), travessem un canal i continuem pel seu costat. Poc després baixem separant-nos del canal.

0:02 0:44 3,250

Arribem al torrent de Creixenturri (883 m). A la dreta deixem un trencall que va cap a La Ral; el nostre camí gira cap a l'esquerra per anar a passar per sota de l'aqüeducte per on passa el canal.

Passat l'aqüeducte el camí gira cap a la dreta i puja per situar-se novament al seu costat; ara el tenim a la dreta.

0:03 0:47 3,430

Després de travessar un tram enreixat per evitar el pas del bestiar (*pas canadenc*) deixem a l'esquerra un trencall amb dues branques; la de l'esquerra va al mas Creixenturri i la de la dreta va a la Teuleria del Sitjar. Seguim endavant en direcció al Remei; travessem una suau depressió i tot seguit pugem lleugerament.

0:06 0:53 3,820

Deixem un camí a l'esquerra que va cap al Remei (el temps per arribar-hi depèn de quin pal indicador es miri) i al mas de Salelles que veiem elevat (910 m). Planegem.

Més endavant travessem el torrent de Salelles i pugem lleugerament.

0:03 0:56 4,020

El camí cimentat fa un marcat revolt cap a l'esquerra; en aquest punt l'hem de deixar i seguir en la direcció que portàvem amb sòl de terra.

Passem pel costat d'uns antics abeuradors; pugem lleugerament i poc després baixem. A l'altra banda del riu es veu el nucli de La Ral.

0:10 1:06 4,810

Deixem un trencall a la dreta que va a un prat i continuem pel camí que torna a tenir el sòl cimentat.

Fem un revolt cap a l'esquerra i una mica més enllà deixem un trencall a l'esquerra que puja i girem cap a la dreta per travessar el torrent de Can Peric.

0:02 1:08 4,970

Passem per davant de la Masia de Can Peric que queda a la dreta (898 m); és una casa rural amb restaurant. A l'esquerra deixem un trencall i tot seguit travessem un altre torrent.

0:03 1:11 5,180

A l'esquerra deixem dos trencalls una mica desdibuixats que pugen; a la dreta podem veure-hi l'aqüeducte per on el canal travessa la fondalada dels torrents.

0:04 1:15 5,450

Deixem un camí a l'esquerra que puja; nosaltres baixem.

0:03 1:18 5,610

Passem pel costat d'un impressionant aqueducte per on va el canal (879 m). A l'altra banda de l'aqüeducte hi ha les restes d'una antiga explotació de la "Pedra que fa llum" que s'utilitzava per a fabricar carbur; hi ha un plafó informatiu.

En finalitzar l'aqüeducte el camí baixa lleugerament decantant-se cap a la dreta.

0:01 1:19 5,690

Atenció. En arribar al costat d'una construcció en forma de torre hem de deixar el camí que segueix vers la carretera que veiem a tocar i agafar un senderol que puja cap a l'esquerra passant pel costat de la torre que queda a la dreta.

El senderol s'enfila amb fort pendent en direcció a una torre d'una conducció elèctrica. Després de deixar la torre elèctrica a la dreta un últim tram de pujada ens permet situar-nos damunt de la coberta del canal (890 m). Anem cap a la dreta planejant.

0:02 1:21 5,800

Arribem en un tram on el canal és descobert; a l'esquerra hi ha un plafó informatiu de la Companyia Estabanell, pionera de la producció d'energia elèctrica a la zona. Passem per un pont, a l'esquerra del canal, que ens permet travessar la fondalada que tenim davant; seguim planejant.

0:03 1:24 6,020

Atenció. Una mica abans d'arribar a l'alçada de l'edifici d'un transformador que veiem a la dreta hem de baixar per unes escales que tenim a la dreta per anar a passar a frec del transformador.

Passem per una esplanada amb restes d'una mena de balconada a la dreta. Ara el canal ens queda a l'esquerra una mica elevat i cobert; podem veure les seves finestres de ventilació. Baixem.

0:03 1:27 6,240

Per l'esquerra se'ns uneix un camí que ve de passar per sota el canal. Una mica més endavant des-
emboquem en un camí cimentat; l'hem de seguir cap a l'esquerra pujant lleugerament (877 m). En-
front, cap a la dreta, ja podem veure el nucli de Sant Pau de Segúries.

0:06 1:33 6,640

Arribem en una cruïlla; a l'esquerra hi ha un edifici on hi ha les comportes de control del canal i al
xamfrà oposat una creu (887 m). La branca de l'esquerra puja vers el Mariner i la branca que se-
gueix en la direcció que portàvem va cap a Sant Pau Vell. Nosaltres hem de seguir per la branca de
la dreta que baixa lleugerament; a l'esquerra queda el càmping Els Roures.

Passem per davant de l'entrada del càmping i comencem a trobar les primeres edificacions del po-
ble. Anem per l'avinguda del Mariner deixant carrers laterals.

0:06 1:39 7,130

Desemboquem a l'avinguda de la Vall (carretera C-38); anem cap a l'esquerra per accedir a la plaça
de la Generalitat (857 m). Passada la plaça hem de seguir per la carretera vers la sortida del poble.
Voregem una rotonda.

0:04 1:43 7,450

Arribem al final del poble. Per la dreta se'ns uneix el carrer Major (antiga carretera) que ve del cen-
tre del poble. **Atenció:** A partir d'ací ens hem de situar al voral esquerra de la carretera i anar en
compte amb els cotxes. La carretera fa un revolt cap a la dreta.

0:02 1:45 7,560

Abans d'arribar al pont sobre el Ter hem d'abandonar la carretera i seguir per un camí cimentat que va cap a l'esquerra (849 m).

Deixem l'entrada a la finca el Prat a la dreta i poc després un camí a l'esquerra.

0:03 1:48 7,790

Atenció. Hem d'obrir la porta metàl·lica que tenim a la dreta per tal de seguir pel camí amb sòl de terra que hi ha a l'altra banda.

NOTA.- Recordeu que cal tancar les portes i les tanques que anem trobant pel camí.

0:03 1:51 8,040

Una mica abans d'arribar en una edificació trobem una altra porta que hem d'obrir per tal de seguir vers l'edificació. Just abans d'arribar-hi hem d'agafar un senderol que puja cap a l'esquerra.

0:03 1:54 8,200

Al final de la pujada hem de travessar una tanca de filferada. Un cop a l'altra banda trobem una bifurcació; cal anar per la branca de la dreta (857 m). A l'esquerra, elevada, hi veiem una casa.

0:04 1:58 8,420

Veiem un rètol que ens recorda que hem de tancar les filferades. Anem cap a l'esquerra baixant lleugerament per anar a passar un petit torrent a gual; tot seguit ens enfilem per l'altre vessant.

0:03 2:01 8,590

Desemboquem en un camí; el seguim cap a la dreta planejant.

0:07 2:08 9:050

Travessem el torrent de la Font Puda (879 m); hi ha un petit rètol que diu que la font és a cinc minuts aigües amunt.

0:03 2:11 9,260

Travessem una tanca de filferada; baixem.

0:04 2:15 9,550

Per l'esquerra se'ns uneix un camí que baixa. Una mica més endavant travessem el torrent de Can Gorra a gual (865 m); pugem lleugerament.

0:03 2:18 9,750

Arribem en una cruïlla; a l'esquerra deixem un camí que puja enrera i un senderol que puja endavant. Nosaltres hem d'anar cap a la dreta tot baixant; una mica més enllà hem de travessar una tanca de filferada.

0:02 2:20 9,900

Travessem una nova tanca de filferrada; més endavant una tanca de cadena i novament una de filferrada.

0:01 2:21 9,980

Desemboquem a la carretera C-38 que baixa de Camprodon vers Sant Joan de les Abadesses i Ripoll (834 m). L'hem de seguir pel voral cap a l'esquerra. **COMPTE amb els cotxes.**

0:05 2:26 10,340

Deixem el Can Reputxó ran de carretera a la dreta i el camí d'accés a la Teuleria a l'esquerra. Seguim per la carretera.

0:04 2:30 10,590

Després de passar a frec de la masia dels Plans que queda a l'esquerra hem de deixar la carretera per continuar per un camí que surt cap a la dreta; a l'enforcall hi ha un pal indicador del PR-C-60 que va cap a Santa Magdalena de Perella.

0:04 2:34 10,860

Arribem al pont de Perella (824 m) que es considera el més alt del Ripollès amb 25 metres d'altura i 32 metres de llum amb un únic ull, fet que li ha permès desguassar les avingudes més intenses del riu. Es va construir entre el 1908 i el 1913 per accedir al sector de Perella a la riba dreta del Ter.

Passat el pont trobem una bifurcació. El PR que puja cap a Santa Magdalena de Perella va cap a la dreta, nosaltres hem d'anar cap a l'esquerra. Pugem per un tram cimentat; més endavant, quan el camí planeja, el sòl és de terra.

0:10 2:44 11,520

Arribem a la masia el Marquès; la voregem deixant-la a la dreta (822 m). A l'esquerra tenim els camps de la Plana Grossa. Més endavant ens apropem al canal del Reixac que travessa aquesta plana.

0:07 2:51 12,040

Arribem a la vora del canal just al punt on hi ha un pont per travessar-lo; continuem pel seu costat.

0:02 2:53 12,200

Arribem al Mas Grau on s'hi està construint un hotel rural (818 m); deixem a l'esquerra un trencall que va cap a les edificacions i travessem la zona d'aparcament. Passem a frec d'una edificació i just després girem cap a l'esquerra deixant un trencall a la dreta que puja. Immediatament hem de seguir pel trencall següent de la dreta.

A la dreta, una mica elevada, hi ha un edifici de control del canal. Baixem cap al torrent del Coll del Pal.

0:04 2:57 12,490

Travessem el torrent per un pont amb limitació de pes (794 m). Just a l'altra banda hi ha l'edifici de la Central Hidroelèctrica de Sant Joan de les Abadesses construïda l'any 1923.

0:06 3:03 12,900

Desemboquem en una pista que ve de travessar el Ter pel pont del Reixac. El GR i el Camí de Sant Jaume segueixen aquesta pista cap a la dreta pujant; nosaltres l'hem de seguir cap a l'esquerra travessant d'aquesta manera el riu. Atenció perquè a partir d'ara no veurem cap mena de senyal.

0:03 3:06 13,110

Deixem una nau a l'esquerra i al seu costat un Restaurant – Agrobotiga.

0:03 3:09 13,320

Desemboquem a la carretera C-26 (799 m); l'hem de seguir cap a l'esquerra uns 120 m. **COMPTE amb els cotxes.**

0:02 3:11 13,440

Hem de travessar la carretera i seguir per un camí cap a la dreta.

0:03 3:14 13,630

Després de fer un revolt cap a la dreta el camí bifurca; hem d'anar per la branca de la dreta, menys fressada, que segueix en la direcció que portàvem. És possible que trobem el camí entollat. Més endavant deixem un trencall a l'esquerra.

0:05 3:19 14,020

Desemboquem en un camí cimentat; el seguim cap a la dreta. A la dreta, en un nivell inferior, al costat de la carretera, hi veiem la Colònia Llaudet.

0:04 3:23 14,260

Enllacem amb un camí transversal al costat del mas del Corcoi (812 m); hem de seguir aquest camí cap a la dreta baixant. Més endavant ja trobarem les primeres cases del nucli de la Colònia Llaudet.

0:03 3:26 14,480

Arribem a la carretera C-26 just quan fa un marcat revolt (796 m); la travessem amb compte i arribem en una esplanada on hi ha una parada del bus. En aquest punt finalitzem l'etapa d'avui.

Equip de preparació (19/02/2014): Pere Fernàndez, Agustí Poch

SANT PAU DE SEGÚRIES

El terme municipal de Sant Pau de Segúries, de petita extensió (8,66 km²), confronta al nord amb Camprodon, a l'est i sud amb la Vall de Bianya (Garrotxa), i a l'oest amb Sant Joan de les Abadesses. El municipi es troba a la vall del Ter, al punt d'unió de la vall de Sant Joan, a la qual pertany, amb la Vall de Camprodon. Allargat de nord a sud, el terreny és suau i relativament pla prop de la vall del Ter, especialment a la banda esquerra, on es localitzen els conreus. Això fa que sigui aquí on es concentri el poblament humà.

Al sector nord-oest s'alcen diversos contraforts de la Serra Cavallera (puig de Miralles, 1.218 m; Puig Perrús, 1.202 m), i al sector meridional la serra de Capsacosta (1.111 m a Puig Sacreu) el separa de l'antic municipi de Sant Salvador de Bianya (ara incorporat al de la Vall de Bianya, a la Garrotxa). El torrent de Quatre Cases, afluent del Ter, fa de límit amb el terme de Sant Joan de les Abadesses.

El poble de Sant Pau de Segúries, situat a la vora esquerra del Ter; és el cap de municipi, el qual comprèn, a més, l'agregat de la Ral. El nucli vell, amb carrers estrets i cases amb llindes de pedra, és continuat per un ample sector modern, amb una plaça i carrers secundaris de poc més d'un segle d'antiguitat, que s'estén al llarg de la carretera de Ripoll a Camprodon.

A causa de la distància del poble i l'antiga parròquia, vers el 1960 s'inicià la construcció d'una nova església al pla, a tocar de la població, segons plans dels arquitectes P. Monguió i F. Vayreda; el nou edifici, de línies modernes i funcionals amb planta poligonal i grans vitralls, fou decorat per Francesc Fajula i beneït el 17 d'octubre de 1971.

L'antiga parròquia de Sant Pau de Segúries, esmentada des del 920, es troba a uns 890 m d'altitud, enlairada i solitària, a la riba esquerra del Ter, al peu de l'antic camí ral d'Olot a Camprodon. No resta cap testimoni de la primitiva església ni de la reedificada al principi del segle XII (a la qual s'afegiren els altars de Sant Isidre i de la confraria del Roser el 1634 i el 1646), que fou demolida el 1688.

Al seu solar fou edificada l'església actual, acabada i beneïda el 1693, d'una ampla nau amb capelles laterals, del tipus barroc rural; té un esvelt campanar, compost per un alt sòcol i pis per a les campanes, i una notable casa rectoral, que sembla una gran masia. Al costat hi ha l'antiga casa del campaner, ara casa de colònies d'estiu, les restes d'un antic casal parroquial i una notable roureda, on s'ha instal·lat un càmping.

SANT JOAN DE LES ABADESSES

L'extens municipi de Sant Joan de les Abadesses (53,41 km²) limita al nord per una petita franja amb Camprodon, al nord-est amb Sant Pau de Segúries, a l'est amb la Vall de Bianya (Garrotxa) i al sud-est amb Riudaura (Garrotxa). Al sud confronta amb Vallfogona de Ripollès i d'aquí fins al sud-oest amb Ripoll. Tota la part compresa entre el nord-oest i el nord limita amb Ogassa.

Sant Joan de les Abadesses centra el sector de la vall del Ter limitada a nord-est per la confluència del torrent de QuatreCases amb el Ter i al sud-est per la confluència del torrent de Ribamala també amb el Ter. Forma una típica vall dels Pre-pirineus de direcció NE-SW, estesa entre els vessants meridionals del Taga i de la Serra Cavallera, al nord, i els vessants septentrionals de la serra de Puig Estela i el turó de Castelltallat, al sud-est. El terme de Sant Joan té un apèndix, a llevant del turó de Castelltallat, que s'endinsa cap a la comarca de la Garrotxa a la capçalera de la Vall de Bianya, on és situat el veïnat de Santa Llúcia de Puigmal.

Una via d'accés a la vall era el ferrocarril de Barcelona a Sant Joan de les Abadesses, construït en 1875-80 per la Societat del Ferrocarril i Mines de Sant Joan de les Abadesses, companyia que explotava les mines de carbó de Surroca i Ogassa, un dels primers motors de desenvolupament de la vall. Actualment el tren ja no passa per Sant Joan, sinó que arriba a Ripoll, per seguir després en direcció a França.

La vila de Sant Joan de les Abadesses, nom que perdura des del segle XI (el monestir al seu inici i durant poc temps s'anomenà Sant Joan de Ripoll), es troba a la confluència del Ter amb la riera d'Arçamala, a redós del seu notable monestir. La primitiva església parroquial fou dedicada als màrtirs romans sant Joan i sant Pau (popularment fou coneguda primer per Sant Joanipol i després per Sant Pol), prop de la riba del Ter i l'antic pont medieval, al vell camí de Ripoll a Camprodon.

A la sagrera d'aquesta església es formà el nucli primitiu, que al segle XII ja devia tenir força vitalitat, per tal com en aquest segle es construï, en 1128-38, el notable pont (restaurat el 1309, novament després dels terratrèmols del segle XV i fet volar el 1939, i reconstruït amb fidelitat al pla original, aprofitant els elements possibles, en 1972-76, per l'arquitecte Francesc Pons i Sorolla, a càrrec del Servei de Monuments), i al voltant del 1150 es reféu l'església de Sant Pol.

Aquesta, destruïda també el 1936, ha estat restaurada només en les parts que restaren dretes de l'edifici primitiu, és a dir, la capçalera triabsidal, amb un campanar tardà sobre seu, i la portada, amb un interessant timpà esculpit; s'ha precisat l'àmbit dels murs romànics i s'han suprimit els afegitons i altars laterals fets en època barroca (vers el 1758). Deixà d'ésser parròquia el 1851, quan fou suprimida la col·legiata instal·lada a l'església de l'antic monestir, que passà a detenir la parroquialitat de la vila.

EL MONESTIR DE SANT JOAN DE LES ABADESSES

El monestir de Sant Joan de les Abadesses fou una fundació personal del comte Guifré el Pelós, que el 885 creà el nou cenobi per a una comunitat de monges benedictines, de la qual havia d'ésser abadessa la seva filla Emma, tot just nada. Com a dotació inicial li assenyalà les terres de l'actual terme de Sant Joan, i tot seguit l'augmentà amb terres i esglésies dels termes veïns de Sant Pau de Segúries, Vallfogona i altres béns esparsos pel Ripollès (Mogrony i Besora), el Conflent, Osona i el Berguedà. Al segle XII foren afegides les terres d'Ogassa, Vidrà i Tregurà.

La primera església monacal, confiada inicialment a un grup de clergues mentre s'hi reunia la comunitat femenina, fou consagrada el 887. Emma començà a regir el monestir vers el 898, i tot seguit obtingué un privilegi d'immunitat del rei Carles el Simple (899), i al concili de Sant Tiberi d'Agde (907) reclamà i es féu reconèixer tots els béns assignats al monestir, que durant la seva infantesa havien estat usurpats per nobles del veïnatge. Durant el govern d'Emma, que s'allargà fins el 942, la vall de Sant Joan tingué un fort augment de població, que fins permeté que famílies de la vall passessin a repoblar sectors del Vallès Oriental (a la Roca i l'Ametlla) que es trobaven sota administració de l'abadessa. Quan aquesta morí, hi hagué un període de pertorbacions per la intrusió de les famílies comtals, però el monestir tingué encara una època florent amb les quatre abadesses successives, especialment amb Ranlo (955-62), que reestructurà el patrimoni i féu erigir noves esglésies a Sora, Vidrà, Vallfogona i Llaés.

En temps de l'abadessa Ingilberga, filla natural del comte de Cerdanya-Besalú Oliba Cabreta, la comunitat fou acusada de portar una vida disbauxada, i d'aquestes acusacions es valgué el comte de Besalú Bernat Tallaferro per a acusar la comunitat davant la cúria de Roma i obtenir el 1017 la seva dissolució i l'atorgament dels béns de Sant Joan al seu fill Guifré, primer i únic bisbe de l'efímer bisbat de Besalú. El tema de la immoralitat de les monges passà a la literatura i al folklore relacionat amb el mític comte Arnau (que hauria actuat des de Mogrony o Mataplana). La primitiva cançó popular, sorgida probablement a Ripoll a la fi del segle XVI (impressionant diàleg entre l'ànima d'Arnau, condemnada a penar eternament per haver defraudat els seus mossos, i la seva viuda), es connectà en època romàntica amb els escàndols de Sant Joan de les Abadesses, i hom enllaçà Arnau amb l'abadessa pecadora.

Dissolta la comunitat femenina, hom instaurà al monestir una comunitat de canonges que de fet ja hi residia abans, al servei religiós de les monges, però que aleshores fou erigida canònicament i posada sota l'obediència d'un abat. El primer abat fou el mateix Guifré, bisbe de Besalú (des del 1029 bisbe de Carcassona), que regí l'abadia, almenys teòricament, fins al 1054.

En temps del seu successor, l'abat Andreu, el comte de Besalú Bernat II el cedí (1077) a l'abadia benedictina de Sant Víctor de Marsella, que n'expulsà els canonges el 1083. Els monjos marsellesos expulsaren la comunitat de canonges, però aquests s'acolliren a la protecció del bisbe de Vic Berenguer Sunifredde Lluçà, que els

transformà en comunitat augustiniana (1086). Poc després els marselesos ocuparen amb violència l'abadia i hi instal·laren el 1098 una comunitat de monges; però, gràcies a la protecció de Ramon Berenguer III i del papa Pasqual II, la comunitat de canonges pogué retornar a l'abadia el 1114.

Aquesta comunitat canonical augustiniana, regida per abats del país, perdurà fins el 1484, i en 1484-1528 fou regida per abats comendataris (bisbes i cardenals forasters). Del 1528 al 1588 fou regida per l'abat Agullana, que era de Sant Joan, i el 1592 fou secularitzada i transformada en col·legiata secular, presidida per un arxiprest. Els seus béns van servir per a dotar, amb els d'altres monestirs, les cinc dignitats reials creades als bisbats de Vic i de Barcelona.

Al temps de major esplendor (segles XIV) es componia de 22 canonges, a més dels donats i servents i d'uns 20 beneficiats comensals, i tenia tots els antics càrrecs o dignitats monàstics (cambrer, cellerer, sagristà, infermer, ferialer, etc.). Aquesta esplendor inicial de la comunitat augustiniana es féu palesa en la renovació total de l'església monàstica, iniciada vers el 1130; la consagració tingué lloc el 2 de novembre del 1150, feta per l'abat Ponç de Monells, que fou després bisbe de Tortosa.

L'església romànica, que en bona part perdura, s'inicià a la banda de llevant, i fou concebuda com un edifici de tres naus amb una ampla capçalera, introduïda per un transsepte, en la qual s'obren els cinc absis. El presbiteri primitiu es desenvolupava entorn d'una girola, però més tard el primer pla es reduí, a causa de les edificacions monàstiques preexistents, que feren continuar l'edifici amb una sola nau a partir del creuer. Això dona a l'església un pla esquifit en comparació amb la solemnitat de la capçalera.

Els absis van decorats internament i externament per arcuacions i columnetes aplacades als seus murs, que els donen una estructura de dos pisos o registres, on s'obren els finestrals, emmarcats per elements arquitectònics. El terratrèmol del 1428 féu caure les cobertes de la capçalera i destruïren la girola: això obligà a cobrir-la de nou i continuar la volta fins a l'obertura de l'absis, que se sosté en pilars massissos.

A l'època barroca es mutilà l'absis major per construir un cambril per a les imatges del grup escultòric del Davallament o Santíssim Misteri, notable conjunt escultòric romànic (obra del 1251), un dels més importants grups catalans de l'època (que presideix avui l'absis major) i que ha estat objecte d'una veneració especial, pel fet de conservar-se dins el cap del Crist crucificat una hòstia incorrupta (desapareguda el 1936). Ha estat duta a terme una intel·ligent restauració de l'església, iniciada per Puig i Cadafalch i completada en 1948-63 per Duran i Reynals, sota els auspicis de Jaume Espona, que ha retornat a l'edifici el caràcter primitiu que tenia després de la restauració del 1428.

Completen l'església un senzill i elegant claustre gòtic, iniciat el 1442 pels artistes Joan de Bar i Joan Girard, al costat del qual resten uns arcs de la sala capitular del segle XII i unes dependències que ara serveixen de sagristia i baixos de la rectoria vella. En canvi, ha desaparegut l'antic claustre de Sant Mateu, situat a la part de migdia, on hi ha la porta d'accés a l'església, precedida d'un atri del segle XVIII, sobre el qual es troba el que resta de l'arxiu monàstic, o sigui uns 2.000 pergamins, còdexs i abundant documentació notarial i processal.

La part més important de l'antic arxiu es conserva a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, on anà a parar després del 1592. Entre l'església i el claustre també hi ha la capella barroca dels Dolors, ara capella del Santíssim, amb una cúpula i elements decoratius del tallista Jacint Moretó, que planejà l'obra, la qual allotja una notable talla de la Pietat, de Josep Viladomat.

Dins el monestir es guarda també la imatge de Santa Maria la Blanca, amb el seu retaule d'alabastre, en part restaurat, fet construir el 1343 pel canonge sagristà Ramon de Palol, i el sepulcre del canonge beat Miró de Tagamanent, obrat el 1345, amb l'estàtua jacent del beat sobre seu, peça atribuïda, però sense confirmar, als artistes florentins Bernat Filippi i Just Fey. Es conserven també, recompostes, les restes de l'antic retaule gòtic de Sant Agustí.

Hi ha un petit museu, molt ben instal·lat, a l'antiga rectoria, amb fragments de retaules, peces teixides i d'orfebreria, talles, creus antigues, etc. Al Museu Episcopal de Vic, procedents de Sant Joan de les Abadesses, hi ha importants frontals (com el Drap de les Bruixes, teixit hispanoàrab del segle XII) o un retaule gòtic de la Passió de Crist; creus i frontals brodats del segle XV complementen el notable llegat artístic del monestir.

El palau abacial, proper al clos monàstic, fou bastit al segle XIV i renovat per l'abat Arnau de Vilalba (1393-1427), i té un petit claustre amb capitells molt toscos al pis inferior i unes amples porxades al pis superior. El 1992 també fou la seu de l'ajuntament temporalment. Darrere seu hi ha les restes de l'antiga capella romànica de Sant Miquel de la Infermeria, consagrada el 1164.

BIBLIOGRAFIA

- ** Ruta del Ter. Seguint el curs del riu
Consorti Alba-Ter (2009).
- ** Institut cartogràfic de Catalunya
<http://www.icc.cat/>
- ** Enciclopèdia Catalana
<http://www.enciclopedia.cat/>
- ** El Pont de Perella
<http://www.naciodigital.cat/elripolles/mobil/amplia/21427>

Agustí Poch, març de 2014

